

Arvamuse avaldamine jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise elnõu väljatöötamiskavatsuse kohta

Lugupeetud Kristen Michal!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Kliimaministeriumit võimaluse eest avaldada arvamust jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi: VTK) kohta. Kiidame Kliimaministeriumit ka selle eest, et olete väga hästi kaasanud huvigruppe ning olnud alati valmis kohtuma ja jäätmereformiga seonduvad detaile arutama.

Kaubanduskoja seisukohtade lühikokkuvõtte VTK osas:

- Oleme jätkuvalt vastu pakendite turule laskmise aktsiisi kehtestamisele.
- Pakendijäätmete tekkekohalt kogumise idee vajab täiendavat analüüsi. Samas kui minna selle ideega edasi, siis tuleb eelnõus selgelt sätestada, kuidas toimub kokku kogutud pakendijäätmete jaotamine taaskasutusorganisatsioonide vahel ning panna kohalikele omavalitsustele vastutus seoses pakendijäätmete tekkekohalt kogumisega ja jäätmevaldajatele kohustus kanda senisest suuremas mahus pakendijäätmete tekkekohalt kogumise kui mugavusteenusega kaasnevad kulud.
- Peame väga positiivseks, et Kliimaministerium on võtnud arvesse Kaubanduskoja ja ka teiste huvigruppide varasemat ettepanekut ning jätnud VTK-st välja müügipakenditele eraldi kogumise või ringlussevõtu sihtmäära kehtestamise.

Järgnevalt esitame oma detailsemad kommentaarid ja ettepanekud VTK kohta, lähtudes ettevõtetelt saadud tagasisidest.

1. Pakendi ja pakendijäätmete maksustamine

VTK-s (lk 28-31) sisaldub idee muuta pakendiaktsiisi süsteem kaheosaliseks, et tekiks pakendiaktsiis ja pakendijäätmete aktsiis. Pakendiaktsiisiga maksustatakse VTK kohaselt pakendit pakendatud kauba turule suunamise hetkel ja seda peaksid maksma kõik pakendiettevõtted, kes lasevad pakendit turule. Pakendijäätmete aktsiisi puhul oleks sisuliselt tegemist kehtiva pakendiaktsiisiga. Pakendijäätmete aktsiisiga maksustatakse jätkuvalt pakendijäätmed, mis on pakendiregistri andmetel jäänud ringlusse võtmata pakendiseaduses sätestatud sihtarvude piires.

ESTONIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY / ЭСТОНИЙСКАЯ ТОРГОВО - ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА
TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REG NO 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE / WWW.ENTERPRISE-EUROPE.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub ligi 3600 ettevõtet, kellest ENAMUS ON VÄIKESE- JA KESKMISE SUURUSEGA. KAUBANDUSKOJA LIIKMED ANNAVAD ÜLE 40 PROTSENDI EESTI ETTEVÕTETE KÄIBEST, LIGI 40 PROTSENTI PUHASKASUMIST JA TASUVAD ÜLE 40 PROTSENDI RIIKLIKEST MAKSUDEST. KAUBANDUSKODA ESINDAB JA KAITSEB KÕIGI ETTEVÕTJATE ÜHISHUVE NING ON MITTERIIKLIK JA APOLIITILINE ORGANISATSIOON.

Kaubanduskoda on jätkuvalt seisukohal, et praegusel hetkel ei ole mõistlik kehtestada pakendi ja pakendijäätmete täiendavat aktsiisi järgmistel põhjustel.

1) Täiendava pakendiaktsiisi kehtestamise keskkonnavalaseid eesmärke aitavad täita juba varasemalt kokku lepitud meetmed.

Kui praegu tuleb pakendiettevõtjatel pakendijäätmete kogumassist ringlusse võtta vähemalt 55 protsenti, siis 2025. aastal on see määr pakendiseaduse kohaselt juba vähemalt 65 protsenti ning 2030. aastast vähemalt 70 protsenti, kusjuures määrad tõusevad ka pakendimaterjali liikide lõikes. Lisaks jõutakse lähiajal EL-s kokkuleppele pakendite ja pakendijäätmete määrukses, mis paneb pakendiettevõtjatele täiendavaid kohustusi. Näiteks peavad alates 1. jaanuarist 2030 kõik pakendid olema ringlusse võetavad ning kehtima hakkab nõue ringlussevõetud materjali miinimumsisalduse kohta plastpakendis. Nimetatud muudatuste eesmärk on sarnaselt pakendiaktsiisile suunata ettevõtjaid kasutama väiksema keskkonnamõjuga pakendimaterjale ja vähendama pakendite koguseid.

Kirjeldatud muudatuste tulemusena suurenevad pakendiettevõtjate kulud märgatavalt. Kui kehtestada veel täiendavaid kohustusi, näiteks pakendite turule laskmise aktsiis, siis see suurendab veelgi ettevõtjate kulusid. Seega on pakendiettevõtjatel juba täna motivatsiooni vähendada pakendite kogust, sest pakendite ja nende käitlemisega kaasnevad täiendavad kulud. Ja kuna tulevikus jõustub hulgaliselt muudatusi ja seeläbi suurenevad pakendite turule laskmisega seotud kulud, siis see suurendab veelgi ettevõtjate motivatsiooni vähendada pakendijäätmete kogust. Seega puudub vajadus pakendite turule laskmise aktsiisi järele.

2) Pakendite turule laskmise eest tuleb ka täna tasu maksta.

Tuletame meelde, et kui pakendiettevõtja annab oma laiendatud tootjavastutusega seotud kohutused üle taaskasutusorganisatsioonile, siis tuleb pakendiettevõtjal maksta selle eest teenustasu. Kehtib põhimõte, et mida rohkem pakendeid turule lasta, seda suurem on teenustasu. Lisaks tuleneb pakendiseaduse § 17⁴ lg 1 p-st 4² nõue, et teenustasu arvutamisel peab taaskasutusorganisatsioon võtma arvesse pakendite vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust ja ringlussevõetavust ning ohtlike ainete olemasolu, lähtudes seejuures olelusringil põhinevast käsitlusviisist. Kokku maksavad pakendiettevõtjad igal aastal teenustasudeks üle 10 miljoni euro. Seega sisuliselt täna kehtib juba pakendite turule laskmise tasu, kuid tegemist ei ole aktsiisiga, mille tulu laekub riigieelarvesse, vaid selle abil täidetakse pakendiseadusest tulenevaid kohustusi. Sellises olukorras ei ole mõistlik küsida pakendiettevõtjalt täiendavat tasu.

3) On ebaselge, kui efektiivselt täidab pakendite turule laskmise aktsiis oma keskkonnavalaseid eesmärki.

Oleme saanud pakendiettevõtjalt tagasisidet, et nad on juba tänaste võimaluste piires vähendanud pakendite kaalu ning muutnud pakendite disaini keskkonnasõbralikumaks. Seega aktsiisi kehtestamisel puudub täiendav mõju soovitud eesmärkide saavutamiseks.

VTK-s on välja toodud mitmeid näiteid teiste riikide kohta, kus ühel või teisel viisil maksustatakse pakendeid, kuid puudub teave selle kohta, kas ja kui hästi on need meetmed täitnud oma keskkonnavalaseid eesmärke. Seepärast palume välja tuua, milline on olnud maksu/tasu/aktsiisi kehtestamise mõju teistes riikides ehk kas ja kui palju on selle tulemusena vähenenud pakendijäätmete kogus. Kui selle kohta puudub info, siis tasuks välja tuua statistika selle kohta, milline oli olukord enne maksu/tasu kehtestamist ja kui palju lastakse pakendeid praegu turule.

Pakendiaktsiisi kehtestamisel võib olla väike mõju turule lastud pakendite kogusele ka olukorras, kus suurem osa Eesti turule lastud pakenditest tuleb kaupadest, mis tulevad Eestisse pakendatud kujul teistest riikidest. Kui suur osa pakenditest tuleb teistest riikidest, siis teistes riikides asuvad ettevõtjad ei hakka üksnes Eestis kehtestatava aktsiisi pärast oma pakendites muudatusi tegema. Palume Kliimaministeeriumil VTK-s välja tuua, kui suures osas on Eesti ettevõtjatel otsustusõigust turule lastud pakendite osas.

4) On ebaselge, mis probleemi soovitakse pakendite turule laskmise aktsiisi kehtestamisega lahendada.

Palume VTK-s selgemalt välja tuua, mis on see tänane probleem, mille lahendamiseks on hädavajalik kehtestada pakendiettevõtjatele uus aktsiis. Eurostati andmetel lastakse Eestis vähem pakendeid turule kui EL-s keskmiselt. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et juba täna on õigusaktides kirjas hulgaliselt nõudeid (nt pakendijäätmete taaskasutamise sihtmäärad, pakendiaktsiis), mis motiveerivad pakendiettevõtjaid vähem pakendeid turule laskma ning turule lastud pakendeid rohkem ringlusesse võtma. Peagi on jõustumas EL-i määrus, mis aitab vähendada pakendijäätmete teket ning suurendab jätkusuutlike pakendite kasutuselevõttu. Sellises olukorras puudub meie hinnangul täiendav vajadus pakendite turule laskmise aktsiisi kehtestamise järele.

5) Pakendite turule laskmise aktsiisi kehtestamisel suureneb ebaaus konkurents.

VTK kohaselt oleks kõige suurem pakendite turule laskmise aktsiis plastpakendite osas – 450 eurot tonni kohta. Eestis tekkis 2019. aastal 57 467 t plastpakendijäätmeid, kuid ettevõtjad deklareerisid pakendiregistris, et turule lasti vaid 35 202 t plastpakendijäätmeid. Seega jäi ca 40 protsenti turule lastud plastpakendijäätmetest deklareerimata.

Meie hinnangul suurendab pakendite turule laskmise aktsiis pakendiettevõtjate motivatsiooni mitte deklareerida või deklareerida pakendiregistris tegelikust väiksemas mahus pakendijäätmeid. Seega suurendab uue aktsiisi kehtestamine ausate ettevõtjate kulusid kümnete miljonite eurode võrra aastas, kuid annab veelgi suurema eelise nendele, kes ei täida pakendijäätmete käitlemisega seotud nõudeid.

6) Ilma tõhusa järelevalveta ei ole mõistlik kehtestada pakendite turule laskmise aktsiisi.

Kaubanduskoja hinnangul on hetkel üheks oluliseks probleemiks see, et pakendiettevõtjate deklareeritud turule lastud pakendijäätmete kogus on väiksem

kui kaudse meetodi teel leitud pakendijäätmete kogus. Kui kahe meetodi teel leitud pakendite kogus erineb märgatavalt ja sellises olukorras kehtestada pakendite turule laskmise tasu, siis see süvendab veelgi tänast probleemi.

Samas VTK ei ole sellele riskile tähelepanu pööranud ega sisalda ühtegi meedet, mis suurendaks või tõhustaks pakendite valdkonnas järelevalvet. Seetõttu palume VTK-s tuua välja, kui suur on kahe erineva meetodiga leitud turule lastud pakendijäätmete kogus pakendijäätmete liikide lõikes. Lisaks palume VTK-sse lisada lahendusi, kuidas plaanitakse tõhustada järelevalvet turule lastud pakendite üle. Muu hulgas peame oluliseks, et kui uus aktsiis kehtestatakse, siis peaks selle maksmise kohustus olema ka juhul, kui pakendid jõuavad Eestisse e-kaubanduse teel, sh juhul, kui pakendatud kauba tellijaks on eraisik.

7) Mõjuanalüüs on oluliste puudustega.

Kaubanduskoda peab äärmiselt oluliseks, et enne uue aktsiisi kehtestamist oleks tehtud põhjalik mõjuanalüüs, et saada paremini aru, kas uus aktsiis täidab plaanitaval kujul oma eesmärgi, milline mõju kaasneb uue aktsiisiga erinevatele osapooltele ning kas see on sobivaim lahendus eesmärgi saavutamiseks. Seejärel saab mõjuanalüüsi tulemuste põhjal otsustada, kas minna ideega edasi, sellest loobuda või siis täiendada olemasolevat ideed. Plaanitava aktsiisi osas puudub VTK-s sisuline mõjuanalüüs. Järgnevalt toome välja mõned näited VTK-s oleva analüüsi probleemkohtadest.

- VTK-s puudub teave selle kohta, mil määral aitab kavandatav aktsiis täita keskkonnaalaseid eesmärgi (suunata ettevõtjaid kasutama väiksema keskkonnamõjuga pakendimaterjale ja vähendada pakendite koguseid) või millised on konkreetsed või hinnangulised keskkonnaalased numbrilised eesmärgid, mida soovitakse just tänu pakendiaktsiisile saavutada.
- Pakendiettevõtjatele avalduva mõju osas tuleb VTK-s selgelt välja tuua, et täiendava aktsiisi kehtestamine suurendab pakendiettevõtjate kulusid kuni 20,9 miljoni euro võrra aastas. VTK jätab aga mulje, et aktsiisi mõju toote hinnale võib olla väheoluline, kuid see ei kajasta meie hinnangul adekvaatselt aktsiisi mõju pakendiettevõtjatele. Oleme saanud osadelt pakendiettevõtjatelt tagasisidet, et nende puhul oleks aktsiisi suurus ca 0,8 miljonit eurot aastas, mis võib moodustada märkimisväärse osa ettevõtja kasumist.
- Lisaks on mõjuanalüüsist puudu teave selle kohta, millised ühekordsed ja jooksvad kulud kaasnevad aktsiisi kehtestamisel ettevõtjatele.
- Jääb ebaselgeks, millistest algandmetest lähtuvalt on Kliimaministeerium leidnud, et aktsiisi laekumise suurus oleks kuni 20,9 miljonit eurot aastas. Palume selle kohta detailsemat arvutuskäiku.
- Puudub analüüs selle kohta, kui palju aktsiisi jääb riigil laekumata, kui ettevõtjad ei deklareeri tõeseid pakendite turule laskmise andmeid ning riigil puudub võimekus teostada selle üle tõhusat järelevalvet.

- VTK-s (lk 30-31) on varjatult toodud välja, kui suur rahaline kulu kaasneb muudatustega inimestele. VTK-s tuleb selgelt välja tuua, et täiendav kulu iga inimese kohta on ca 15 eurot aastas. Ja kui eeldada, et leibkonnas on keskmiselt 2,35 inimest, siis suurenevad leibkonna kulud ca 36 euro võrra aastas. Tegelikud kulud võivad osutuda veelgi suuremaks, sest aktsiisi lisandumisel toote hinda suureneb ka tasutav käibemaks. Hetkel sisaldub VTK-s keerulisem arvutuskäik, mis ei võimalda lihtsasti aru saada pakendiaktsiisi mõju inimestele.
- Pakendiaktsiisi mõjuanalüüsi osas ei ole välja toodud, millised ühekordsed (nt IT-kulud) ja iga-aastased kulud (IT-kulud, järelevalvega kaasnevad kulud) kaasnevad aktsiisi kehtestamisel Maksu- ja Tolliametile.

8) Teistes liikmesriikides puudub pakendite turule laskmise aktsiis või muu sarnane maks.

VTK-s (lk 28) on toodud kuus näidet Euroopa riikidest, kus kavandatakse või kehtib plasti- või pakendimaks. Samas neist riikidest alles kahes plaanitakse maksu kehtestamist ning kolmes liikmesriigis maksustatakse üksnes ringlussevõtmata plastpakendeid, mitte kõiki turule lastavaid plastpakendeid. VTK kohaselt kehtib Leedus turule suunatavale pakendile saastetasu, mis sarnaneb VTK-s sisalduvale pakendiaktsiisi ideele. Samas meile teadaolevalt Leedus ei maksustata pakendeid turule laskmise hetkel täiel ulatus, vaid selle osas kehtib mitmeid erisusi. Näiteks ei maksustata pakendeid, mis võetakse ringlusesse. Seega meile teadaolevalt ei ole üheski Euroopa riigis nii laiapõhjalist pakendimaksu, -aktsiisi või tasu, mida plaanitakse VTK-s.

9) Oleme vastu uute maksude/tasude kehtestamisele või olemasolevate maksude/tasude tõstmisele praeguses majanduslanguse olukorras.

Viimasel paaril aastal on märkimisväärselt halvenenud Eesti ettevõtete konkurentsivõime rahvusvahelistel turgudel. Sellele viitab ka statistika, mille kohaselt on Eesti majandus olnud languses alates 2022. aasta teisest kvartalist. Sellises olukorras ei ole mõistlik kehtestada uusi makse/tasusid või tõsta olemasolevaid määrasid, sest see vähendab veelgi ettevõtete konkurentsivõimet.

Lisaks juhime tähelepanu, et VTK-s ei tohiks kitsalt vaadata, milline mõju on pakendiaktsiisil ettevõtjatele või leibkondadele, vaid arvesse tuleb võtta ka muid asjaolusid. Näiteks on teada, et 2024. aasta 1. maist tõusevad kütuseaktsiisid ja seda ka järgnevatel aastatel, 1. juulist tõusevad osad saastetasumäärad, 2025. aastast suureneb tulumaksumäär 2% võrra ning võimalik, et kehtima hakkab ka mootorsõidukimaks ja mootorsõiduki registreerimistasu. Lisaks võib 2026. aastast hakata kehtima magustatud joogi maks. Lisaks suureneb aasta-aastalt maamaksusumma seoses maa korralise hindamise tulemustega. Seega erinevate maksude/tasude tulemusena suurenevad ettevõtjate/inimeste kulud sadade miljonite eurode ulatuses aastas.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku jätta eeltoodud põhjustel VTK-st välja pakendiaktsiisiga seotud muudatused. Kui Kliimaministerium soovib vähendada summat, mida Eesti peab

maksma EL-le iga ringlusse võtmata plastpakendi kilo kohta, siis tuleb esmalt vaadata, kas Eestil on võimalik kasutada teist meetodikat ringlusse võtmata plastpakendite koguse kindlaks tegemiseks, mitte kehtestada esimese sammuna täiendav aktsiis.

2. Pakendijäätmete tekkekohalt kogumine

VTK-s (lk 24-27) sisaldub idee minna üle pakendijäätmete tekkekohalt kogumisele. VTK kohaselt toimuks kõigi pakendimaterjalide (paber- ja kartongpakend, plast- ja metallpakend ning klaaspakend) kogumine tekkekohalt, vaid näiteks hajaasustuses võib olla põhjendatud mõne pakendimaterjali (nt klaaspakend) kogumine jätkuvalt avalike pakendikonteineritega. Pakendijäätmete kogumine oleks osa korraldatud olmejäätmeveost ja korraldatud kohalike omavalitsuste poolt, kuid koostöös taaskasutusorganisatsioonidega. Taaskasutusorganisatsioonid rahastavad pakendijäätmete kogumist ja saavad kokku kogutud pakendijäätmed vastavalt turuosadele endale ning korraldavad nende edasise käitluse tagades pakendijäätmete kehtestatud taaskasutuse sihtarvude täitmise.

Kaubanduskoja hinnangul vajab pakendijäätmete tekkekohalt kogumise idee täiendavat analüüsi. Samas kui minna selle ideega edasi, siis tuleb eelnõus selgelt sätestada, kuidas toimub kokku kogutud pakendijäätmete jaotamine taaskasutusorganisatsioonide vahel ning panna kohalikele omavalitsustele vastutus seoses pakendijäätmete tekkekohalt kogumisega ja jäätmevaldajatele kohustus kanda senisest suuremas mahus pakendijäätmete tekkekohalt kogumise kui mugavusteenusega kaasnevad kulud. Järgnevalt esitame oma detailsemad kommentaarid ja ettepanekud pakendijäätmete tekkekohalt kogumise idee kohta.

1) Võimalikud lahendused pakendijäätmete kokku kogumiseks

Kaubanduskoda ei ole vastu pakendijäätmete tekkekohalt kogumisele VTK-s välja pakutud viisil, aga meie hinnangul peab pakendite kokku kogumine toimuma ühiskonna jaoks kuluefektiivselt. Kuna VTK-s ei ole analüüsitud erinevaid alternatiive, siis ei ole me veendunud, et VTK-s välja pakutud lahendus on kõige kuluefektiivsem. Seega lisaks VTK-s kirjeldatud lahendusele võiks analüüsida ka muid lahendusi, et leida kuluefektiivsem lahendus. Mõned näited alternatiivsetest lahendustest:

- Tõhustada järelevalvet kehtivate nõuete täitmise üle, et jäätmevaldaja ei paneks segaolmejäätmete hulka pakendijäätmeid, vaid koguks need eraldi kokku.
- Kui taaskasutusorganisatsioon pakub jäätmevaldajale pakendijäätmete tekkekohalt kogumist, siis on jäätmevaldajal kohustus selle teenusega liituda. Oleme saanud tagasisidet, et paljud jäätmevaldajad ei taha sellist võimalust täna vabatahtlikult vastu võtta.
- Minna üle pakendijäätmete tekkekohalt kogumisele selliselt, et kõik pakendijäätmed, va paber- ja kartongjäätmed, kogutakse kokku ühte konteinerisse/kotti. Hiljem toimub segapakendijäätmete sorteerimine.

- Minna üle pakendijäätmete tekkekohalt kogumisele selliselt, et kohalikud omavalitsused koostöös taaskasutusorganisatsioonidega otsustavad täpsemalt, mil viisil seda ellu viiakse (mitu konteineri peab olema, erisused hajaasutusele jne).

Kaubanduskoja ettepanekud:

Palume analüüsida erinevaid alternatiive pakendijäätmete kokku kogumise võimaluste kohta. Analüüsis tuleb hinnata, kui suured kulud kaasnevad iga alternatiiviga ühiskonna jaoks, kui palju pakendijäätmeid kogutakse iga lahenduse puhul eeldatavasti kokku liigiti, milline on iga lahenduse eeldatav mõju pakendijäätmete ringlussevõtule ning milline on iga lahenduse laiem mõju keskkonnale. Sellise analüüsi käigus on mõistlik hinnata ka teiste riikide praktikat. Seejärel on võimalik otsustada, milline lahendus on ühiskonna jaoks kõige kuluefektiivsem.

2) Mõjuanalüüs

Pakendijäätmete tekkekohalt kogumise puhul on tegemist olulise ja põhimõttelise muudatusega pakendijäätmete käitlemise süsteemis ning seetõttu peame ülioluliseks, et plaanitava muudatusega kaasneb põhjalik mõjude analüüs. Meie hinnangul võib muudatusega kaasnev kulude kasv ulatuda ühiskonna jaoks miljonitesse või isegi kümnetesse miljonitesse eurodesse.

VTK-s sisalduv mõjuanalüüs pakendijäätmete tekkekohalt kogumise osas on liiga pealiskaudne. Näiteks ei ole VTK-s kasvõi hinnanguliselt välja toodud, kui palju suureneb muudatuse tulemusena liigiti kogutud pakendijäätmete kogus võrreldes tänasega. Samuti puudub teave selle kohta, milline on tekkekohalt kogumisega kaasnev keskkonnamõju. Näiteks võib eeldada, et tekkekohalt kogumise puhul läheb vaja senisest oluliselt rohkem pakendikonteinereid ja konteinerite tühjendamiseks tuleb sõita rohkem kilomeetreid, millega kaasneb suurem keskkonnajalajälg kui avalike konteinerite ja nende tühjendamisega. VTK-s pole välja toodud ka seda, mil määral aitab tekkekohalt kogumine suurendada ringlussevõttu. Lisaks puudub VTK-st teave selle kohta, kui suured kulud kaasnevad erinevatele osapooltele. Näiteks pakendiettevõtjate kulud võivad miljonite eurode ulatuses suurenedu üksnes seetõttu, et suureneb liigiti kogutud pakendijäätmete kogus, mille tulemusena tuleb senisest suurem kogus pakendijäätmeid sortida ja käidelda.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume Kliimaministeriumil koostöös taaskasutusorganisatsioonide ning vajaduse korral ka jäätmevedajate ja -käitlejate ning kohalike omavalitsuste esindajatega teha põhjalikum mõjuanalüüs pakendijäätmete tekkekohalt kogumise osas.

3) Tekkekohalt kogumisega seotud kulude jaotus

VTK-s (lk 24) on eeldatud, et pakendijäätmete liigiti kogumisest ei teki olulist rahalist mõju leibkondadele, kuna pakendijäätmete veo ja käitlusega seotud kulud

kannavad valdavalt pakendiettevõtjad. Jäätmevaldajale võib lisanduda nt kulu konteineri ostu või rendi eest. Lisaks on VTK-s viidatud jäätmeseaduse §-le 69, mille kohaselt on võimalik jäätmevaldajalt küsida kuni 0,30 eurot kogumiskorra kohta, kui kohalik omavalitsus on pakendijäätmete tekkekohal kogumise korraldanud korraldatud olmejäätmeveo raames.

Kui Kliimaminister soovib edasi minna pakendijäätmete tekkekohalt kogumise ideega, siis tuleb muuta ka täna kehtivat kulude jaotamise põhimõtet. Kuna pakendijäätmete tekkekohalt kogumise puhul on jäätmevaldajate jaoks tegemist vähemalt osaliselt mugavusteenusega, siis peame igati mõistlikuks, et edaspidi peavad ka jäätmevaldajad kandma senisest suuremaid kulusid seoses pakendijäätmete tekkekohalt kogumisega. Kõik lisanduvad kulud ei tohi jääda pakendiettevõtjate kanda.

Lisaks jääb meile ebaselgeks, kui suur on pakendiettevõtjate ja seeläbi ka taaskasutusorganisatsioonide vastutus nende kulude kandmisel. Näiteks kui taaskasutusorganisatsioonide kliendid lasevad turule 100 ühikut pakendijäätmeid, kuid tegelikkuses lastakse Eestis turule 120 ühikut pakendijäätmeid ja kohalikud omavalitsused koguvad kokku 120 ühikut pakendijäätmeid, siis kes kannab kulud 20 ühiku osas.

Kaubanduskoja ettepanek:

Kui Kliimaminister töötab välja seaduseelnõu pakendijäätmete tekkekohalt kogumise kehtestamiseks, siis tuleb muuta jäätmeseaduse § 69 lg 4³. Kuna tekkekohalt kogumise puhul on vähemalt osaliselt tegemist mugavusteenusega, siis peavad ka jäätmevaldajad kandma senisest suuremat osa pakendijäätmete käitlemise kuludest.

4) Taaskasutusorganisatsioonide võrdne kohtlemine

Üleminekul pakendijäätmete tekkekohalt kogumisele tuleb tagada taaskasutusorganisatsioonide võrdne kohtlemine. Eelkõige võib ebavõrdne kohtlemine tekkida olukorras, kus kohalik omavalitsus või jäätmekäitleja kohaliku omavalitsuse esindajana annab ühele taaskasutusorganisatsioonile parema kvaliteediga pakendijäätmed, mida on võimalik ringlusse võtta, ning teisele taaskasutusorganisatsioonile jäätmed, mida ei ole võimalik ringlusse võtta, või ei anna taaskasutusorganisatsioonile üldse pakendijäätmeid üle. See võib tekitada olukorra, kus taaskasutusorganisatsioonil ei ole võimalik ringlussevõtu sihtmäärasi täita ja tuleb tasuda pakendiaktsiisi või muutub ringlussevõtu sihtmäärade täitmine oluliselt kallimaks. Selliste olukordade vältimiseks tuleb seadusega selgelt paika panna, kuidas toimub kokku kogutud pakendijäätmete üleandmine taaskasutusorganisatsioonile. Näiteks tuleb seadusega sätestada, et kohalik omavalitsus on kohustatud pakendijäätmed üle andma taaskasutusorganisatsioonile vastavalt turuosale ning taaskasutusorganisatsioonile üleantav pakendijäätmete kvaliteet peab olema võimalikult sarnane teistele taaskasutusorganisatsioonidele antava pakendijäätmete kvaliteediga. Lisaks tuleb kehtestada nõuded pakendijäätmete kvaliteedile. Seadusega on mõistlik reguleerida ka seda, milliseid punkte peab

sisaldama kohalike omavalitsuste ja taaskasutusorganisatsioonide vaheline leping. Samuti peaks seadus ette nägema, et kui kohalikud omavalitsused ja taaskasutusorganisatsioonid ei jõua pakendite üleandmise tingimuste osas kokkuleppele või kohalik omavalitsus rikub lepingus kokkulepitud või õigusaktist tulenevaid tingimusi, siis läheb pakendijäätmete kokku kogumise õigus üle taaskasutusorganisatsioonidele.

Kaubanduskoja seisukoht:

Kui Kliimaministerium kehtestab pakendijäätmete tekkekohalt kogumise, siis tuleb õigusaktis detailselt reguleerida seda, kuidas peab toimuma pakendijäätmete üleandmine taaskasutusorganisatsioonidele. Kui omavalitsus rikub tingimusi, siis peab seadus ette nägema, et pakendijäätmete kokku kogumise õigus läheb üle taaskasutusorganisatsioonidele.

5) Kohalike omavalitsuste vastutus pakendijäätmete tekkekohalt kogumisel

Kui pakendijäätmete kogumine on edaspidi osa korraldatud olmejäätmeveost ja korraldatud kohalike omavalitsuste poolt, siis see vähendab taaskasutusorganisatsioonide võimalusi ise otsustada, kuidas on kõige kuluefektiivsem pakendijäätmeid kokku koguda ning samuti väheneb nende kontroll pakendijäätmete kokku kogumise kulude üle. Seetõttu tuleb seadusega sätestada, et edaspidi on ka kohalikel omavalitsustel teatud vastutus pakendijäätmete tekkekohalt kogumise osas. Kui omavalitsustel ei ole mingit vastutust, siis puudub neil ka motivatsioon tegeleda kuluefektiivselt pakendijäätmete tekkekohalt kogumise korraldamisega ning seetõttu võivad taaskasutusorganisatsioonid sattuda raskustesse oma kohustuste täitmisega. Seetõttu tuleb õigusakti lisada nõue, et omavalitsused peavad tagama, et tekkekohalt kogumise abil kogutakse kokku teatud protsent turule lastud pakenditest, et taaskasutusorganisatsioonidel oleks reaalselt võimalik täita ringlussevõtu sihtarve. Lisaks tuleb õigusaktis sätestada nõuded, milline peab olema kokku kogutud pakendijäätmete kvaliteet. Sisuliselt peaksid kohalikud omavalitsused olema taaskasutusorganisatsioonide jaoks kui teenuseosutajad. Ja kui omavalitsused ei suuda täita nõuetekohaselt oma kohustusi, siis peab taaskasutusorganisatsioonidel olema võimalik kasutada teatud õiguskaitsevahendeid. Näiteks peab taaskasutusorganisatsioonidel olema õigus esitada omavalitsuste vastu kahju hüvitamise nõudeid, kui omavalitsus ei ole taganud varasemalt kokku lepitud jäätmekvaliteeti või liigiti kogutud pakendijäätmete kogus on liiga väike ning sellega seoses on taaskasutusorganisatsioonidele tekkinud täiendavad kulud. Seadusesse on mõistlik lisada ka põhimõte, et kui omavalitsus rikub oma kohustusi pakendijäätmete tekkekohalt kogumisel, siis on taaskasutusorganisatsioonidel õigus asuda ise koguma tekkekohalt pakendijäätmeid.

Kaubanduskoja ettepanek:

Lisada seadusesse eelpool kirjeldatud sätted, mis reguleerivad kohalike omavalitsuste vastutust seoses pakendijäätmete tekkekohalt kogumisega.

3. Müügipakenditele sihtmäära kehtestamine

VTK eelnõus (lk 20) sisaldus idee kehtestada müügipakenditele eraldi kogumise või ringlussevõtu sihtmäär. Kaubanduskoda peab väga positiivseks, et olete võtnud arvesse meie varasemat ettepanekut ning jätnud selle idee VTK-st välja. Kuna puudub võimalus kogutavast pakendijäätmete voost piisavalt täpselt eristada, millised pakendid on müügipakendid ja millised veo- ning rühmapakendid, siis ei ole võimalik usaldusväärselt kindlaks teha, kui suur osa müügipakenditest on kokku kogutud või ringlusse võetud. Seetõttu ei pea me jätkuvalt mõistlikuks selle idee lisamist eelnõusse.

Kaubanduskoja seisukoht:

Palume mitte lisada eelnõusse müügipakenditele eraldi kogumise või ringlussevõtu sihtmäära kehtestamist.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Marko Udras

marko.udras@koda.ee 6040070